

Nasilje u vezama mladih: Društveni problem s dugoročnim posljedicama

Ornela Malogorski, prof. Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar

Rujan, 2025.

Sažetak

Ovaj rad istražuje fenomen nasilja u vezama mladih, s posebnim naglaskom na specifičnosti adolescentskih odnosa i rezultate istraživanja provedenog među srednjoškolcima u Bjelovaru. Rad naglašava da nasilje u mladim vezama, iako često podcijenjeno, predstavlja ozbiljan društveni i javnozdravstveni problem s dugoročnim negativnim posljedicama. Definira različite oblike nasilja (emocionalno, digitalno, fizičko, seksualno, ekonomsko) i ističe kako se u mladenačkim vezama emocionalno i digitalno nasilje često javljaju kao rani pokazatelji problema. Rad analizira specifičnosti mladenačkih veza, uključujući nerazvijene komunikacijske vještine, utjecaj medija i vršnjačkog pritiska, te prisutnost tradicionalnih rodni stereotipa, koji mogu doprinijeti normalizaciji nasilnog ponašanja. Rezultati istraživanja u Bjelovaru otkrivaju zabrinjavajuće stavove mladih o nasilju, rodni ulogama i dinamici moći, ukazujući na potrebu za hitnim i sveobuhvatnim preventivnim intervencijama.

Ključne riječi: nasilje u vezama mladih, rodne uloge, rodni stereotipi, prevencija

Nasilje u vezama: Tamna strana bliskosti

Intimni partnerski odnosi u adolescentskoj dobi predstavljaju formativne faze u razvoju pojedinca, obilježene prvim intenzivnim emocijama, istraživanjem bliskosti i postupnim učenjem o dinamici partnerskih odnosa. Ovo je vrijeme kada se grade temelji za buduće romantične veze i razvija slika o tome što znači biti u odnosu. Međutim, krhkost ovih prvih veza čini ih posebno osjetljivima na pojavu nasilja. Za mnoge mlade ljude, nažalost, ove rane veze prerano se suočavaju s tamnom stranom – nasiljem, koje se nerijetko maskira pod velom intenzivnih emocija ili nezrelosti. Iako se nasilje u vezama mladih često percipira kao "manje ozbiljno" u usporedbi s onim u odrasloj dobi, ono predstavlja ozbiljan društveni i javnozdravstveni problem s dugoročnim negativnim posljedicama na mentalno i fizičko zdravlje, obrazovni uspjeh i socijalno funkcioniranje adolescenata. Nerazumijevanje zdravih odnosa, normalizacija određenih oblika kontrole te specifični pritisci i izazovi s kojima se mladi suočavaju dodatno kompliciraju prepoznavanje i suočavanje s ovim problemom. S obzirom na visoku učestalost, teške posljedice i osjetljivo životno razdoblje u kojem se javlja, nasilje u intimnim vezama adolescenata predstavlja ozbiljan društveni problem (Dodaj i sur., 2017).

U složenom spektru nasilja u vezama mladih, emocionalno i digitalno nasilje često zauzimaju istaknuto mjesto, nerijetko prethodeći ili prateći fizičko i seksualno nasilje. Emocionalno nasilje, koje se manifestira kroz verbalno zlostavljanje, ponižavanje pred vršnjacima (što je posebno bolno u adolescentskoj dobi kada je socijalno prihvaćanje iznimno važno), prijetnje

prekidom (koje mogu izazvati intenzivan strah od napuštanja), ili širenjem neugodnih glasina (što može trajno narušiti reputaciju), ima razoran učinak na krhko samopouzdanje adolescenta i njegovu sliku o sebi. Kontrolirajuće ponašanje, poput neprestanog propitkivanja gdje je partner, s kim se druži (često uz zabrane druženja s određenim osobama), i što radi na društvenim mrežama (uz zahtjeve za uvidom u privatne poruke), često se pogrešno interpretira kao znak ljubavi i brige, umjesto kao rani i opasni pokazatelj posesivnosti i želje za dominacijom. Mladi, u nedostatku iskustva, mogu zamijeniti intenzivnu ljubomoru za snažnu privrženost, ne prepoznajući je kao temelj za kontrolirajuće ponašanje.

Digitalno nasilje, s obzirom na sveprisutnost tehnologije i društvenih mreža u životima mladih, predstavlja posebno zabrinjavajući i sveprisutniji oblik zlostavljanja. Cyberbullying, koji može uključivati širenje uvredljivih komentara ili laži, ponižavajuće objave ili manipuliranje fotografijama, ima širok doseg i može nanijeti veliku emocionalnu bol. Praćenje online aktivnosti, neovlašteno dijeljenje privatnih informacija ili kompromitirajućih fotografija, te neprestano i agresivno zahtijevanje odgovora na poruke u bilo koje doba dana ili noći, stvaraju atmosferu nadzora, nedostatka privatnosti i straha koja može imati ozbiljne posljedice na mentalno zdravlje, socijalnu izolaciju i osjećaj sigurnosti žrtve. Digitalno nasilje često briše granice između javnog i privatnog, čineći žrtvu ranjivom u svakom trenutku.

Nasilje u mladenačkim vezama ostavlja posljedice kao što su fizičke ozljede, ali i psihološke i bihevioralne posljedice po žrtvu jer nasilje utječe na mentalno i emocionalno zdravlje osoba koje su ga preživjele (Cesar i sur. Butina, 2017).

Specifičnost mladenačkih veza dodatno se ogleda u nedovoljno razvijenim komunikacijskim vještinama i nedostatku iskustva u zdravim partnerskim odnosima. Mladi često nemaju jasnu predodžbu o tome što čini poštujući i ravnopravan odnos, kako zdravo komunicirati svoje potrebe i granice te kako konstruktivno rješavati sukobe. Pod utjecajem idealiziranih ili iskrivljenih prikaza romantičnih veza u medijima (filmovima, serijama, društvenim mrežama) i društvu (gdje se određeni obrasci ponašanja mogu romantizirati), mogu normalizirati određene oblike kontrole ili posesivnosti, ne prepoznajući ih kao potencijalno nasilne. Pritisak vršnjaka i snažna želja za prihvaćanjem od strane grupe mogu dodatno otežati prepoznavanje nasilnog ponašanja kao neprihvatljivog, jer se žrtva može bojati osude ili izopćenja ako progovori o problemu. Primjerice, ljubomora, koja se u adolescentskim vezama često romantizira kao "dokaz ljubavi" ili "znak da mu/joj je stalo", može biti rani i podmukli znak posesivnosti i kontrole koja s vremenom može eskalirati u ozbiljnije oblike nasilja. Nadalje, tradicionalni rodni stereotipi, koji su još uvijek prisutni u društvu i mogu biti posebno snažni u adolescentskoj dobi, mogu utjecati na percepciju uloga u vezi, gdje se nesvjesno ili svjesno očekuje da djevojke budu submisivnije i prilagodljivije, a mladići dominantniji i "zaštitnički", što može stvoriti neravnotežu moći i olakšati nasilno ponašanje.

Rezultati istraživanja provedenog među srednjoškolcima u Bjelovaru zorno ilustriraju ove specifičnosti. Visok postotak mladih koji normaliziraju fizičko i seksualno nasilje, vjeruju u ljubomoru kao znak ljubavi i podržavaju tradicionalne rodne uloge, ukazuje na duboko ukorijenjena pogrešna uvjerenja i nedostatak svijesti o zdravim partnerskim odnosima. Zabrinjava i relativizacija prvog nasilnog čina te tendencija okrivljavanja žrtve, što dodatno otežava suočavanje s problemom i potiče žrtve da ostanu u nasilnim vezama u tišini i s

osjećajem krivnje. S obzirom na ovu ranjivost, nezrelost i specifične izazove s kojima se suočavaju mladi u svojim prvim vezama, prevencija nasilja mora biti sveobuhvatna i usmjerena na edukaciju o zdravim odnosima, rodnoj ravnopravnosti, prepoznavanju svih oblika nasilja (uključujući emocionalno i digitalno) i razvijanju vještina nenasilnog rješavanja sukoba, asertivne komunikacije i postavljanja zdravih granica. Osnajivanje mladih da prepoznaju znakove nasilja kod sebe i svojih prijatelja, da razumiju da nasilje nikada nije opravdano i da znaju kome se obratiti za pomoć (roditeljima, nastavnicima, školskim psiholozima, stručnim službama), od vitalnog je značaja za prekidanje ciklusa nasilja i stvaranje sigurnijeg okruženja za razvoj zdravih i poštujućih partnerskih odnosa. Mladi zaslužuju veze koje se temelje na uzajamnom poštovanju, povjerenju, ravnopravnosti i ljubavi, a ne na strahu, kontroli i nasilju.

U međunarodnim istraživanjima pokazalo se da iako adolescenti mogu doživjeti sve vrste nasilja u vezi, najčešće se radi o psihičkom nasilju (prijetnje, uvrede, poniženja, okrivljavanje, emocionalne ucjene, zahtijevanje poslušnosti), zatim fizičkom nasilju (pljuske, udarci, odguravanje, ugrizi, lomovi), a najrjeđe o seksualnom nasilju. Također, pokazalo se da je u vezama mladih nasilje često uzajamno. Izuzetak je seksualno nasilje u vezi, gdje su djevojke u pravilu žrtve (Archer, 2002.)

Ciljevi i relevantnost istraživanja

Ovaj rad ima za cilj sveobuhvatno istražiti rasprostranjenost, ključne uzroke i dalekosežne posljedice nasilja u vezama mladih te predložiti konkretne mjere za njegovu prevenciju i učinkovitu intervenciju. Poseban fokus bit će na analizi emocionalnog i digitalnog nasilja, koja su često nedovoljno istražena područja. Nadalje, rad će istražiti ulogu rodni stereotipa, iskustava nasilja u obitelji i utjecaja vršnjačkog pritiska u nastanku i održavanju nasilnih partnerskih odnosa.

Relevantnost ovog problema je iznimno velika jer nasilje u vezama mladih predstavlja ozbiljno kršenje temeljnih ljudskih prava i značajan javnozdravstveni izazov. Mladi izloženi nasilju u vezama često razvijaju ozbiljne probleme s mentalnim zdravljem, uključujući depresiju, anksioznost i posttraumatski stresni poremećaj, a mogu se suočiti i sa socijalnom izolacijom, slabijim školskim uspjehom i povećanim rizikom od rizičnog ponašanja.

Definiranje nasilja u vezama mladih: Više od fizičke agresije

Nasilje u vezama mladih definira se kao obrazac ponašanja kojim jedna osoba sustavno nastoji kontrolirati ili zlostavljati drugu osobu unutar romantične veze. Važno je naglasiti da se nasilje ne ograničava isključivo na fizičke oblike agresije, već obuhvaća širok spektar zlostavljajućih ponašanja:

- Emocionalno nasilje: Verbalno zlostavljanje (uvrede, ponižavanje), prijetnje, zastrašivanje i različiti oblici kontroliranja partnerovog ponašanja i odnosa. Ovo nasilje često je suptilno, ali s vremenom može ozbiljno narušiti samopoštovanje i mentalno zdravlje žrtve. Kontinuirana kritika, manipulacija i izolacija primjeri su emocionalnog nasilja koji ostavljaju duboke emocionalne ožiljke.
- Seksualno nasilje: Prisiljavanje na seksualne aktivnosti bez pristanka, seksualno uznemiravanje i drugi oblici seksualnog zlostavljanja. Pristanak je ključan u svakom

seksualnom odnosu, a njegovo izostajanje predstavlja nasilje. Pritisak, ucjene ili iskorištavanje moći kako bi se dobio seksualni pristanak nikada nisu prihvatljivi.

- Digitalno nasilje: Cyberbullying (zlostavljanje putem interneta i društvenih mreža), neovlašteno praćenje i kontroliranje partnerovih online aktivnosti. U digitalnom dobu, nasilje se preselilo i u virtualni prostor. Kontroliranje partnerovih profila, širenje laži ili ponižavajućeg sadržaja online, te neprestano praćenje online aktivnosti primjeri su digitalnog nasilja.
- Ekonomsko nasilje: Kontroliranje partnerovih financija, zabrana zapošljavanja ili drugi oblici financijske manipulacije. Ograničavanje financijske neovisnosti partnera može biti moćan alat kontrole i ovisnosti. Sprječavanje partnera da radi ili kontroliranje novca koji zarađuje primjeri su ekonomskog nasilja.

Ključno je razumjeti da nasilje u vezama mladih može imati jednako ozbiljne i dugoročne negativne posljedice kao i nasilje u odraslim vezama. Često započinje suptilnim oblicima kontrole i zlostavljanja koji se s vremenom mogu intenzivirati. Nasilje nije izolirani incident, već ponavljajući obrazac ponašanja usmjeren na uspostavljanje i održavanje moći i kontrole nad partnerom, čime se narušava ravnopravnost i sigurnost u vezi.

Metodologija istraživanja

Istraživanje provedeno među učenicima drugih i trećih razreda srednjih škola u Bjelovaru (Gimnazija Bjelovar, Tehnička škola Bjelovar, Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar) tijekom školske godine 2024./2025. Ovo istraživanje provedeno je s ciljem ispitivanja stavova srednjoškolaca o nasilju u vezama mladih, rodnim ulogama i očekivanjima unutar partnerskih odnosa.

U istraživanju je sudjelovalo 222 učenika drugih i trećih razreda srednjih škola u Bjelovaru (Gimnazija Bjelovar, Tehnička škola Bjelovar, Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar) tijekom školske godine 2024./2025. Uzorak je uključivao 51% djevojaka, 43% mladića i 6% ispitanika koji se izjašnjavaju kao nebinarne osobe ili navode drugi rodni identitet. Ovakav rodni sastav omogućuje uvid u potencijalne razlike u stavovima između različitih rodni skupina.

U istraživanju je korištena kvantitativna metodologija, a podaci su prikupljeni putem online anketnog upitnika.

Korišten je strukturirani anketni upitnik koji se sastojao od 22 pitanja. Pitanja su osmišljena kako bi obuhvatila različite aspekte nasilja (fizičko, emocionalno, seksualno, digitalno), stavove prema rodnim ulogama i percepciju dinamike moći u partnerskim odnosima.

Za odgovore na većinu pitanja korištena je skala procjene. Učenici su iskazivali svoje slaganje ili neslaganje s ponuđenim tvrdnjama odabirom odgovora na skali te je tako omogućeno mjerenje intenziteta slaganja/neslaganja s pojedinom tvrdnjom.

Podaci su prikupljeni online putem (Google forms) putem koje su učenici pristupali upitniku i anonimno odgovarali na pitanja. Pristup upitniku je omogućen putem poveznice (linka) koja im je dostavljena od strane istraživača ili putem školske komunikacijske platforme.

Sudjelovanje u istraživanju je bilo anonimno i dobrovoljno, čime se nastojalo osigurati iskrenost odgovora.

Prikupljeni podaci su analizirani deskriptivnom statistikom (izračunavanje prosjeka, standardnih devijacija, postotaka za odgovore na pojedina pitanja) kako bi se utvrdila rasprostranjenost određenih stavova.

Ovakva metodologija omogućila je prikupljanje standardiziranih podataka od većeg broja sudionika na relativno efikasan način te kvantitativnu analizu njihovih stavova o relevantnim aspektima nasilja u vezama mladih.

Primarni cilj istraživanja bio je utvrditi razinu prepoznavanja različitih oblika nasilja među mladima te njihove percepcije o prihvatljivom ponašanju u vezama.

Rezultati istraživanja: Uvid u stavove srednjoškolaca u Bjelovaru

Očekivani rezultati pružaju dragocjene informacije za kreiranje učinkovitijih programa edukacije i prevencije nasilja usmjerenih na mlade.

Rezultati istraživanja otkrivaju zabrinjavajuće stavove među mladima u Bjelovaru, ukazujući na normalizaciju nasilja, problematične rodne uloge i nerazumijevanje dinamike nasilja i odgovornosti.

Zabrinjavajuća normalizacija nasilja među mladima

- Fizičko nasilje: Zapanjuje podatak da 10% učenika smatra prihvatljivim da mladić udari djevojku u slučaju prevare, a čak 25% ne percipira šamar kao nasilno ponašanje. Dodatno, 21% smatra da je "dobro" da ih partner ponekad udari. Ovi visoki postoci ukazuju na opasnu normalizaciju fizičkog nasilja, gdje se ono ne prepoznaje kao ozbiljno i neprihvatljivo ponašanje unutar partnerskog odnosa. Ovakvi stavovi mogu proizaći iz nedostatka edukacije o zdravim vezama i posljedicama nasilja, ali i iz izloženosti nasilju u obitelji ili medijima.
- Seksualno nasilje: Alarmantan je podatak da 8% ispitanika ne smatra prisiljavanje na seksualne odnose nasilnim ponašanjem. Također, 12% smatra da bi djevojka trebala pristati na seks ako je mladić potrošio novac na nju, što ukazuje na ozbiljno nerazumijevanje pojma pristanka i izjednačavanje seksualnosti s ekonomskom transakcijom. Ovi stavovi su posebno opasni jer direktno negiraju autonomiju i pravo na izbor pojedinca u seksualnim odnosima.

Problematični stavovi o rodnim ulogama i neravnoteži moći

- Tradicionalne rodne uloge: Značajan dio mladih i dalje podržava tradicionalne rodne uloge: 56% smatra da mladić treba prvi prići djevojci, a 17% misli da se djevojka treba prilagoditi mladiću. Iako se ovi stavovi mogu činiti bezazlenima, oni mogu doprinijeti stvaranju neravnopravnih odnosa u kojima jedna strana ima veću moć i kontrolu, što je plodno tlo za razvoj nasilnog ponašanja.
- Ljubomora kao "dokaz ljubavi": Visokih 57% mladih vjeruje da je ljubomora znak ljubavi. Ovo je izuzetno opasno uvjerenje jer ljubomora često proizlazi iz nesigurnosti i

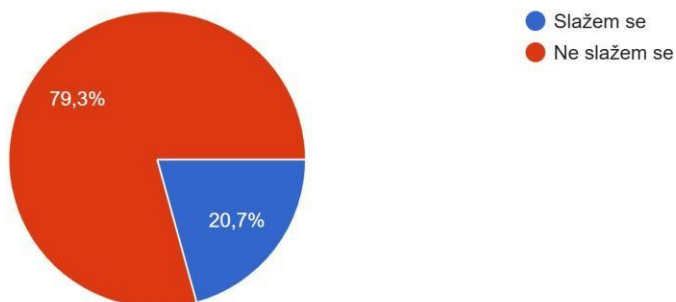
posesivnosti te može eskalirati u kontrolirajuće i nasilno ponašanje. Romantiziranje ljubomore može zamagliti granicu između brige i kontrole.

- Nejednakost u prevari: 15% ispitanika smatra da je prihvatljivije da mladić prevari djevojku nego obrnuto, što jasno odražava rodnu neravnopravnost i postojanje dvostrukih standarda unutar partnerskih odnosa. Ovakvi stavovi perpetuiraju ideju da su žene manje vrijedne poštovanja u vezi.

Nerazumijevanje dinamike nasilja i prebacivanje odgovornosti

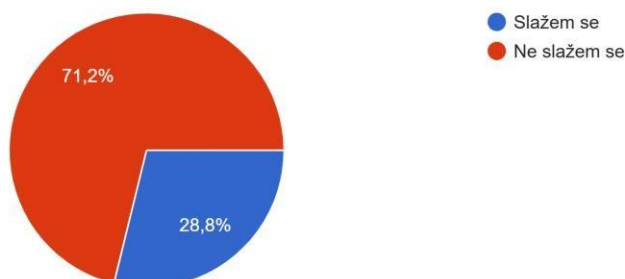
- Okrivljavanje žrtve: Zabrinjava podatak da 21% mladih smatra da je osoba koja doživljava nasilje često sama kriva za to. Ovaj stav je izuzetno štetan jer prebacuje odgovornost s počinitelja na žrtvu, dodatno otežavajući žrtvama da potraže pomoć i oslobode se nasilne veze.

Osoba koja doživljava nasilje često je sama kriva za nasilje kojem je izložena
222 odgovora

- Minimaliziranje prvog nasilnog čina: Čak 29% ispitanika misli da se "jedan šamar" može dogoditi i vjerojatno se neće ponavljati. Ovo opasno podcjenjuje ozbiljnost svakog nasilnog čina i ignorira činjenicu da je nasilje često ciklično i eskalira s vremenom.

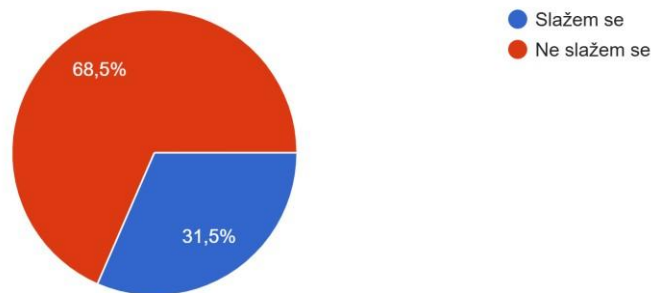
Jedan šamar se može dogoditi i vjerojatno se neće ponavljati
222 odgovora

- Zanemarivanje složenosti prekida nasilne veze: Gotovo trećina mladih (32%) smatra da je osobi koja doživljava nasilje "jednostavno" prekinuti takvu vezu. Ovaj stav pokazuje nerazumijevanje emocionalnih, psiholoških, ekonomskih i sigurnosnih prepreka s kojima se suočavaju žrtve nasilja.

Kada osoba koja je izložena nasilju odluči prekinuti nasilnu vezu i napustiti dečka ili djevojku, to joj je jednostavno učiniti.

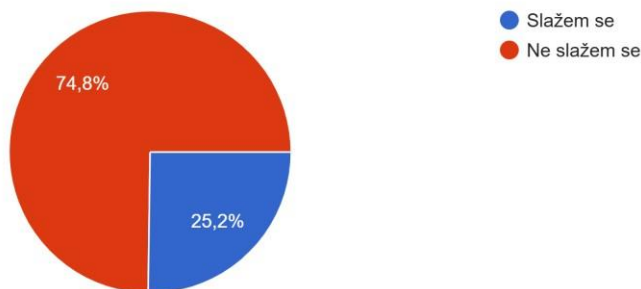
222 odgovora

- Pasivnost promatrača: Četvrtina mladih (25%) smatra da je fizičko nasilje u vezi "njihova stvar" i da se drugi ne trebaju miješati. Ovaj stav pasivizira potencijalne pomagače i doprinosi perpetuiranju nasilja.

Kada par rješava svoje sukobe upotrebom fizičke sile, to je njihova stvar i ne treba se miješati

222 odgovora

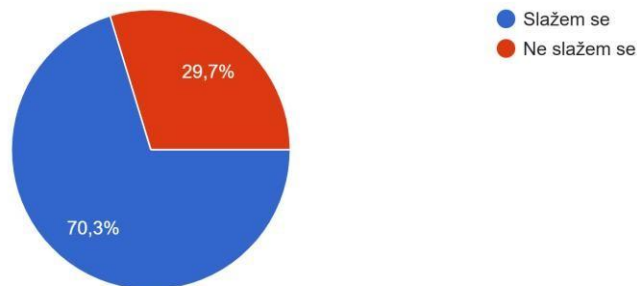
Pozitivni pomaci, ali nedovoljni za značajnu promjenu

- Svijest o neprihvatljivosti lošeg ponašanja: Ohrabruje podatak da 21% ispitanika smatra da se loše ponašanje partnera ne treba tolerirati. Međutim, ovaj postotak je i dalje prenizak da bi ukazao na značajnu promjenu u stavovima.
- Vjera u mogućnost promjene: Više od četvrtine mladih (27%) vjeruje da nasilne osobe mogu naučiti promijeniti svoje ponašanje. Iako je ovo važan optimističan stav, ne smije umanjiti odgovornost za nasilje i potrebu za zaštitom žrtava.

- Prepoznavanje alkohola i droga kao rizičnih faktora: Visok postotak (70%) prepoznaje alkohol i droge kao čest uzrok nasilja. Važno je naglasiti da ovi faktori mogu doprinijeti nasilnom ponašanju, ali ga nikada ne opravdavaju.

Najčešći uzrok nasilnog ponašanja su alkohol i zloupotreba droga

222 odgovora

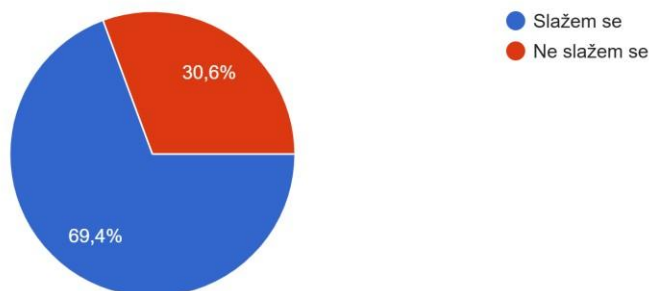

Rizici digitalnog dijeljenja u kontekstu nasilja

- Visokih 69% mladih smatra da je u redu dijeliti lozinke s partnerom. U kontekstu nasilnih veza, ovo naizgled nevino ponašanje može dovesti do kontrole, nadzora i digitalnog nasilja, narušavajući privatnost i sigurnost žrtve.

U redu je da partneri podijele lozinke svojih društvenih mreža i sl.?

222 odgovora

Povezivanje rezultata s postojećim teorijama i istraživanjima

Zabrinjavajući rezultati istraživanja provedenog među srednjoškolcima u Bjelovaru o normalizaciji nasilja, problematičnim rodnim ulogama i nerazumijevanju dinamike nasilja u vezama mladih u značajnoj mjeri korespondiraju s nalazima prethodnih istraživanja u Hrvatskoj i svijetu (Hodžić, 2007; [umetnite ovdje druge relevantne citate]). Visoki postoci mladih koji

relativiziraju fizičko i seksualno nasilje mogu se objasniti kroz teoriju socijalnog učenja (Bandura, 1977), koja naglašava da se ponašanja, uključujući agresivna, uče promatranjem i imitacijom modela u okolini – obitelji, vršnjaka, medija. Izloženost nasilju u obitelji (što je identificirano kao rizični faktor u teorijskim okvirima nasilja u vezama mladih) ili senzacionalističkim prikazima nasilja u medijima može doprinijeti internalizaciji nasilja kao prihvatljivog načina rješavanja sukoba ili iskazivanja moći.

Nadalje, snažna podrška tradicionalnim rodnim ulogama i vjerovanje u ljubomoru kao znak ljubavi u skladu su s teorijama rodnih uloga i socijalizacije (Bem, 1981). Društveni procesi rodne socijalizacije mogu kod mladih oblikovati očekivanja o ponašanju muškaraca i žena u vezama, gdje se dominacija i posesivnost (pogrešno interpretirana kao briga) mogu internalizirati kao dio muškog identiteta, a submisivnost i tolerancija kao dio ženskog. Ovi stavovi stvaraju plodno tlo za neravnopravne odnose u kojima je nasilje vjerojatnije.

Zabrinjavajući nalaz o okrivljavanju žrtve može se povezati s teorijom pravednog svijeta (Lerner, 1980), prema kojoj ljudi imaju potrebu vjerovati da svijet funkcionira pravedno i da ljudi dobivaju ono što zaslužuju. U kontekstu nasilja, ova potreba može dovesti do prebacivanja krivnje na žrtvu kako bi se očuvala iluzija o kontroli i izbjegla anksioznost zbog potencijalne ranjivosti.

Relativno nizak postotak mladih koji prepoznaju neprihvatljivost lošeg ponašanja u vezi, unatoč javnim kampanjama i edukativnim naporima, može ukazivati na potrebu za revidiranjem strategija prevencije i pronalaženjem učinkovitijih načina za dopiranje do mladih i mijenjanje njihovih duboko ukorijenjenih stavova. Visok postotak mladih koji dijele lozinke s partnerom, unatoč rizicima od digitalnog nasilja, može ukazivati na nedostatak svijesti o potencijalnim opasnostima ili na romantiziranu percepciju potpunog povjerenja koje uključuje i dijeljenje privatnih informacija bez zadržke.

Smjernice za buduća istraživanja

Na temelju ovih nalaza, buduća istraživanja bi trebala:

Dublje istražiti kvalitativne aspekte stavova mladih: Kroz fokus grupe ili polustrukturirane intervjue istražiti razloge iza izraženih stavova i razumjeti njihovo iskustvo i percepciju nasilja u vezama.

Longitudinalno pratiti razvoj stavova: Provesti longitudinalna istraživanja kako bi se pratio razvoj stavova mladih tijekom vremena i procijenila učinkovitost preventivnih programa.

Usporediti stavove mladih u različitim geografskim i socioekonomskim kontekstima: Provesti slična istraživanja u drugim dijelovima Hrvatske i s različitim socioekonomskim skupinama kako bi se dobila šira slika o rasprostranjenosti i specifičnostima problema.

Fokusirati se na stavove i iskustva nebinarnih i drugih rodno različitih mladih osoba: Detaljnije istražiti specifičnosti njihovih odnosa i izloženosti nasilju.

Istražiti utjecaj digitalnih tehnologija i društvenih mreža: Dublje analizirati ulogu digitalnih platformi u formiranju stavova o vezama i u manifestaciji digitalnog nasilja.

Evaluirati učinkovitost postojećih preventivnih programa: Provesti evaluacijska istraživanja kako bi se utvrdila učinkovitost različitih preventivnih strategija i identificirali ključni elementi uspješnih programa.

Istražiti ulogu vršnjačkih normi i intervencija: Ispitati kako vršnjačke norme utječu na stavove o nasilju i razviti i evaluirati programe vršnjačke edukacije i podrške.

Buduća istraživanja trebala bi koristiti kombinaciju kvantitativnih i kvalitativnih metoda kako bi se dobio sveobuhvatniji uvid u složenost nasilja u vezama mladih i kako bi se informirale učinkovitije strategije prevencije i intervencije.

Opći zaključci i implikacije za budućnost

Rezultati ovog istraživanja jasno ukazuju na hitnu potrebu za sveobuhvatnim i kontinuiranim edukativnim intervencijama usmjerenim na mlade u Bjelovaru. Ovi programi trebaju se fokusirati na:

- Jasno definiranje svih oblika nasilja u vezama mladih i naglašavanje njihove apsolutne neprihvatljivosti.
- Aktivno promicanje rodne ravnopravnosti i razbijanje štetnih rodnih stereotipa koji doprinose nejednakim odnosima.
- Razvijanje zdravih koncepata ljubavi i partnerskih odnosa koji se temelje na poštovanju, povjerenju i ravnopravnosti, isključujući ljubomoru i kontrolu kao znakove ljubavi.
- Podizanje svijesti o dinamici nasilja i jasno naglašavanje isključive odgovornosti počinitelja za nasilno ponašanje.
- Osnaživanje mladih da prepoznaju znakove nasilja kod sebe i drugih, da pruže podršku žrtvama i znaju kako i gdje potražiti pomoć.
- Edukacija o sigurnosti i privatnosti u digitalnom okruženju, uključujući rizike dijeljenja osobnih podataka i lozinki s partnerima.

Ovo istraživanje pruža dragocjen uvid u specifične potrebe i stavove mladih u Bjelovaru te bi trebalo poslužiti kao osnova za kreiranje ciljanih i učinkovitih preventivnih i intervencijskih programa.

Nasilje u vezama mladih predstavlja ozbiljan izazov koji zahtijeva hitnu i koordiniranu akciju. Rezultati istraživanja provedenog u Bjelovaru jasno pokazuju prisutnost zabrinjavajućih stavova i normalizaciju nasilnog ponašanja među srednjoškolcima. Specifičnosti adolescentskih veza, uključujući emocionalnu nezrelost, nedostatak iskustva i snažan utjecaj društvenih normi i medija, čine mlade posebno ranjivima na razvoj i perpetuiranje nasilnih

obrazaca. Emocionalno i digitalno nasilje predstavljaju značajne oblike zlostavljanja u ovoj dobnoj skupini, često ostavljajući dugotrajne posljedice na mentalno zdravlje i socijalno funkcioniranje.

Prevenција nasilja u vezama mladih mora biti prioritet i zahtijeva sveobuhvatan pristup koji uključuje sustavnu edukaciju o zdravim odnosima, rodnoj ravnopravnosti, prepoznavanju svih oblika nasilja te razvijanju komunikacijskih vještina i vještina nenasilnog rješavanja sukoba. Osnaživanje mladih da prepoznaju znakove nasilja, potraže pomoć i razumiju da nasilje nikada nije prihvatljivo ključno je za prekidanje ciklusa nasilja. Rezultati ovog istraživanja naglašavaju hitnu potrebu za implementacijom ciljanih preventivnih programa u školama i zajednici u Bjelovaru, uz aktivno uključivanje obitelji, škola i lokalnih institucija. Samo kroz zajednički napor možemo stvoriti sigurnije i zdravije okruženje za razvoj mladih i osigurati da njihove prve veze budu temeljene na poštovanju, povjerenju i ljubavi, a ne na strahu i nasilju.

Literatura:

Ajduković, D. (ur.) (2011). Prevenција nasilja u mladenačkim vezama: priručnik za voditelje programa. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć

Ajduković, M. i Ručević, S. (2009). Nasilje u vezama mladih. MEDICUS, 18(2), 217– 225. Archer

J. Sex differences in physically aggressive acts between heterosexual partners: A meta analytic review. Aggress Violent Behav, 2002;7: 313-51

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. Psychological Review, 84, 191-215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>

Bem, S. L. (1981). Gender Schema Theory: A cognitive Account of Sex Typing. Psychological Review, 88(4), 354-364.

Bijelić N. Tamna strana ljubavi. Zagreb: CESI; 2004

Bijelić, N., Cesar. N. (2014). Nasilne veze su bez veze. Zagreb: CESI. 5. Buljan Flander, G., Bračan M., Škovrlj, K., Škrlec, N. (2009). Je li moguće da je to ljubav? Priručnik o nasi

Bijelić N. Nasilje u ljubavnim vezama mladića i djevojaka i stavovi prema fizičkom zlostavljanju žena. Zagreb: CESI; 2004

Butina, N. Sociološki aspekti rodnog nasilja u adolescentskim vezama. Diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za sociologiju, 2017.

Cesar S, Bijelić N, Hodžić A, Kobaš V. Bolje spriječiti nego liječiti. Prevenција nasilja u adolescentskim vezama. Zagreb: CESI; 2004.

Cesar, S. Za veze bez nasilja – Istraživanje i analiza strategija i programa prevencije nasilja u partnerskim vezama mladih. Zagreb: CESI 9. Cesar, S., Bijelić, N., Hodžić, A. I Kobaš, V. (2006). Bolje spriječiti nego liječiti. Zagreb: CESI, 2012.

Dodaj, A., Sesar, K., Šimić, N. (2017). Nasilje u mladenačkim vezama: teorijski pristupi. *Socijalna psihijatrija*, 45(2), 95 -104.

Hodžić A. Nasilje ne prolazi samo od sebe. Izvještaj o istraživanju rodno uvjetovanog nasilja u adolescentskim vezama u Republici Hrvatskoj. Zagreb: CESI; 2007.

Lerner, M. J. (1980.) *The Belief in a Just World*. New York: Plenum